

Huhtasuon keskustan luontoselvitys

Taru Heikkinen 19.12.2008
Kaupunkisuunnitteluosasto
Jyväskylän kaupunki

SISÄLLYS

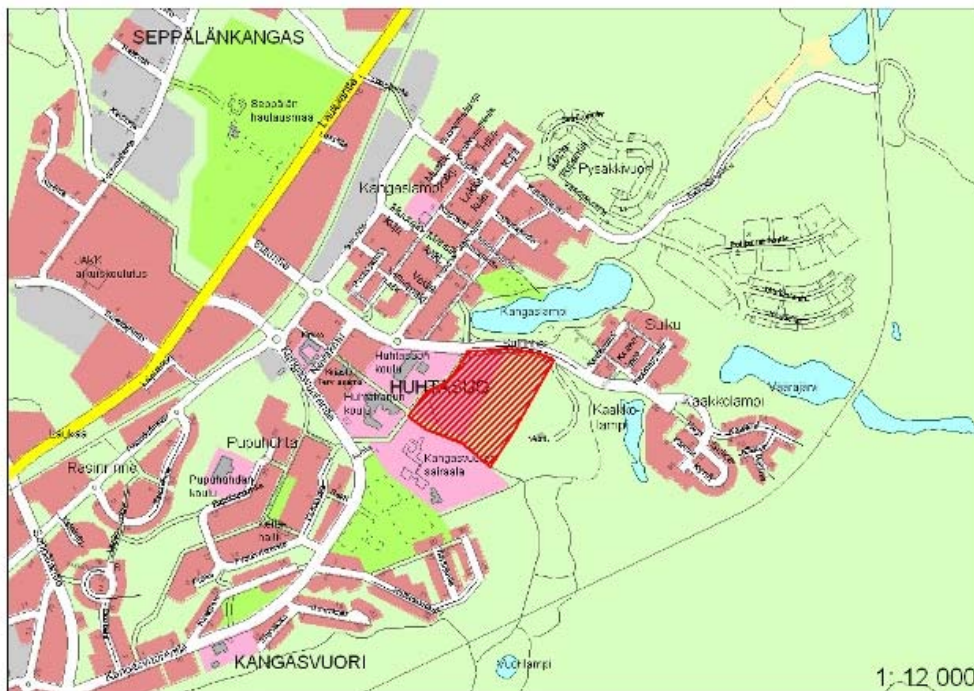
1. Johdanto	3
2. Tutkimusmenetelmät.....	3
2.1. Tausta- ja maastotyöt	3
2.2. Kohteiden arvoluokitus	4
2.3. Uhanalaiset lajit.....	5
3. Tulokset.....	5
3.1. Maa- ja kallioperä	5
3.2. Kasvillisuus	5
3.3. Eläimet	6
4. Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset lajit	6
5. Arvokkaat luontokohteet.....	6
6. Johtopäätökset ja suositukset	8
Kirjallisuus	9

Kuvat Taru Heikkinen

Kannen kuva: Selvitysalueen keskiosien sekametsää (kuviolla 6).

1. JOHDANTO

Työn tavoitteena oli selvittää Huhtasuon keskustan itäpuolisen metsäalueen (kuva 1) luontoarvot alueen maankäytön suunnittelun pohjatedoksi. Nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki (1999/132) edellyttää kaavoitusalueen luonnonolojen selvittämisen eli luontoselvityksen laatimisen, jonka tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kohteet. Tässä työssä keskityttiin kasvillisuuden ja luontotyyppien havainnointiin, mutta kohdalle sattuneet eläinhavainnot kirjattiin myös ylös. Alueelle on tehty erillinen liito-oravaselvitys keväällä 2008.

Kuva 1. Tutkimusalue kuvassa punaisella viivarasterilla. Alue sijaitsee Huhtasuon keskustan tuntumassa Huhtasuonkoulun itäpuolisella ns. vesitorninmäen metsäalueella, joka sijaitsee noin viisi kilometriä Jyväskylän keskustasta kaakkoon. Tutkimusalue on kooltaan 11,6 hehtaaria...

2. TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1. Tausta- ja maastotyöt

Tutkimusalueen luonnontila selvitettiin karttamateriaalin, ilmakuvien, olemassa olevan tiedon sekä maastokäyntien perusteella. Vääräväri-ilmakuvan (v. 2007) ja kaupungin metsäsuunnitelman (www.netforest.fi/jyvaskyla/gnsftc) kuviotietojen pohjalta laadittiin metsäalueiden ennakkokuviointi, jota tarkennettiin maastokäynnin yhteydessä. Maastossa kerättiin tietoja kuvioden kasvillisuudesta kuten puustosta ja putkilokasvilajistosta sekä määritettiin kuvion luontotyyppi ja luonnontilaisuus. Eläimistöä ei kartoitettu aktiivisesti, mutta kohdalle sattuneet havainnot kirjattiin ylös. Alueelle on tehty liito-oravaselvitys keväällä 2008. Luontotyyppien uhanalaisuutta arvioitiin ”Suomen luontotyyppien uhanalaisuus” (Raunio ym. 2008) –pohjalta. Maastotyöt alueella tehtiin 8.5., 27.-28.5 ja 17.9.2008.

Maastohavainnot paikannettiin GPS –laitteella (Trimble GeoXT), josta koordinaatit siirrettiin MapInfo –paikkatieto-ohjelmaan karttaesitysten laatimista varten. Tehdyt havainnot on esitetty karttaliitteissä v. 2007 ilmakuvan päällä. Luontotyyppikuviointi on esitetty liitteessä 1 ja säilytettäväksi suositeltavat luontokohteet sekä muut arvokkaat kohteet on esitetty liitteessä 2.

2.2. Kohteiden arvoluokitus

Luontoselvityksen tavoitteena on arvokkaiden luontokohteiden rajaaminen raporttiin maankäytön suunnittelun pohjatiedoksi. Kohteen arvo määritetään sen edustavuuden, luonnontilaisuuden, harvinaisuuden ja uhanalaisuuden sekä lajitasolla havaittavan monimuotoisuuden pohjalta. Metsien luonnontilaisuutta arvioidaan metsänhoidollisen tilan, lahoppuun määrän ja laadun sekä elävän puuston ikärakenteen ja lajisuhteiden pohjalta. Esiteltävä arvoluokitus pohjautuu Södermanin (2003) ”luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa...”-oppaaseen.

2.2.1. Kansainvälisesti arvokkaat kohteet

- Natura-alueet (SAC ja SPA, myös ehdotetut SCI)
- Kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet, ns. IBA-alueet
- Ramsar-alueet

2.2.2. Kansallisesti arvokkaat kohteet

- Kansallispuistot ja luonnonpuistot
- Soiden- ja lehtojen suojelualueet sekä muut valtakunnallisesti arvokkaat suojelualueet
- Erämaa-alueet
- Koskiensuojelulainmukaiset vesistöt
- Valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteet sekä ohjelmien kriteerit täyttävät kohteet, jotka eivät kuulu ohjelmiin
- Kansallisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet, ns. FINIBA-alueet
- Luonnonsuojelulain luontotyytit
- Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien esiintymispaikat
- Erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat
- Kohteet, joilla on vesilain luontotyyppiä

2.2.3. Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

- Valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
- Maakuntakaavojen suojelualuevaraukset
- Maakunnallisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat
- Maakunnallisesti/seudullisesti merkittävät muut luontokohteet

2.2.4. Paikallisesti arvokkaat kohteet

- Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt
- Yleis- ja asemakaavojen suojelualuevaraukset
- Paikallisesti uhanalaisten tai harvinaisten lajien esiintymispaikat
- Muut paikallisesti harvinaiset ja edustavat kohteet

2.2.5. Muut arvokkaat kohteet

Kohteet, jotka eivät ole yllä mainituissa luokissa, mutta jotka ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä. Esimerkiksi suuret ja yhtenäiset tavanomaisen luonnon alueet ja ekologiset käytävät.

2.3. Uhanalaiset lajit

Selvityksessä käytetty uhanalaisuusluokitus perustuu uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän mietintöön (Rassi ym. 2001). Mietintö on laadittu IUCN:n uusien uhanalaisuusluokkien ja kriteerien pohjalta. Uhanalaisia lajeja ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU). Silmälläpidettävät lajit (NT) eivät ole valtakunnallisesti uhanalaisia. Ne ovat kuitenkin lajeja, joiden tarkkailu on aiheellista kannan kehityksen ja koon perusteella. Monet niistä ovat alueellisesti uhanalaisia. Alueellisesti uhanalaisten lajien aluejakona käytetään metsäkasvillisuusvyöhykkeitä osa-alueineen. Lajit jaetaan kahteen luokkaan: alueellisesti uhanalaiset (RT) ja alueellisesti hävinneet (RE).

3. TULOKSET

3.1. Maa- ja kallioperä

Huhtasuon selvitysalueen maaperästä suurin osa on kalliomaata, jonka päällä on alle metrin paksuinen pohjajamareenista muodostuva maakerros. Alueen lounaiskulmauksessa maaperä on kapealta alueelta hiekkaa (Anonyymi 2008a). Alueen kallioperä on granodioriittia, kvartsidioriittia ja tonaliittia (Anonyymi 2008 b).

3.2. Kasvillisuus

Huhtasuon keskustan tutkimusalue sijaitsee eteläboreaalaisella havumetsävyöhykkeellä, Järvi-Suomen kasvimaantieteellisellä alueella ja kuuluu Pohjois-Hämeen eliömaakuntaan.

Selvitysalue on valtaosin varttunutta mustikka- ja mustikka-käenkaali –tyypin kuusimetsää (kuva vas., kuvat 1, 2, 5, 13), jossa kasvaa paikoin lehtipuuta sekapuuna (kuvat 6, 14, kannen kuva). Alueen keskiosissa esiintyy pienialaisia käenkaali-oravanmarja –tyypin lehtolaikkuja (kuvat 7, 10) ja haaparyhmiä (kuvat 8, 11). Selvitysalueen eteläreunalla vallalla on mäntyvaltainen heinittynyt sekametsä (kuva

s.6 oikealla, kuvat 15, 16). Koululle päin laskevassa länsirinteessä esiintyy laaja koivutaimikko (kuvio 12). Alueen halki kulkee itä-länsi suunnassa opaskyltein varustettu luontopolku, joka polun kuluneisuuden perusteella on asukkaiden ja koululaisten aktiivisessa käytössä.

Kuusivaltaisilla kuvioilla esiintyvät yleisinä putkilokasvilajit mustikka, käenkaali, oravanmarja, metsälauha ja metsäkastikka. Lehtolaikkujen lajistoa ovat edellä mainittujen lisäksi mm. lillukka, metsäalvejuuri ja rätvänä sekä vaateliaammat lehtopensaat koiranheisi ja korpipaatsama. Mäntyvaltaisilla sekametsäkuvioilla esiintyy paikoin hyvin runsaasti katajaa ja sananjalkaa (kuva oikealla).

3.3. Eläimet

Huhtasuon selvitysalueelta on havaittu liito-oravan (*Pteromys volans*) elinalue keväällä 2008 (Heikkinen). Liito-orava on uhanalaisuusluokituksessa määritetty vaarantuneeksi lajiksi (VU).

4. LUONTO- JA LINTUDIREKTIIVILAJIT SEKÄ UHANALAISET LAJIT

Huhtasuon selvitysalueelta on löydetty liito-oravan elinalue keväällä 2008 (Heikkinen). Liito-orava on uhanalaisuusluokituksessa määritetty vaarantuneeksi lajiksi (VU) ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulain 49. pykälä ja luontodirektiivin liite IVa). Alueelta ei havaittu, eikä ole aiempaa tietoa muista uhanalaisista lajeista (henk. koht. tiedonanto Juha Romula).

5. ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Arvokkaat luontokohteet on esitetty liitteessä 2.

1. Liito-oravan elinalue ja kulkureitit

Arvoluokka: kansallisesti arvokas

Selvitysalueen pohjoiseen laskevalta paikoin sekapuustoiselta rinnealueelta sekä rinteestä päältä löytyi merkkejä liito-oravan esiintymisestä keväällä 2008 (Kts. Heikkinen). Alueelta löydettiin 9 mahdollista pesäpaikkaa, joista viisi vaikutti jätöshavaintojen perusteella liito-oravan asuttamilta. Pesä- ja jätöslöydösten sekä metsän rakennepiirteiden perusteella tehtiin kaksi ydinaluerajausta, jotka osoittavat liito-oravan aktiivisesti käyttämät ja siten säästettävät metsäalueet. Ydinalue 1 on kooltaan 0,8 hehtaaria ja ydinalue 2 on kooltaan 0,6 ha. Selvitysalueen

läheisiltä metsäalueilta (mm. Pysäkkivuori ja Kaakkolammen ranta-alueet) on löytynyt liito-oravan asutusta, joten puustoisten kulkuyhteyksien (puiden väli maksimissaan 20m) turvaaminen selvitysalueen ulkopuolelle on myös ensiarvoisen tärkeää.

2. Lähde

Arvoluokka: kansallisesti arvokas

Selvitysalueen lounaiskulmauksen lehtomaisessa ja sekametsässä (kuvio 14) esiintyy pienialainen avolähde (kuva oik.) ja paikoin kosteapohjaisuutta. Metsiköstä ei havaittu erityistä lähdeympäristöä ilmentävää kasvilajistoa. Metsäkuvion itäpuolisen ulkoilureitin alta tulevan salaojaputken kautta kuviolle valuu todennäköisesti myös pintavesiä, jotka voivat sekoittua pohjavesiin ja osaltaan aiheuttaa kuvion vettymistä. Itse avolähde vaikuttaisi kuitenkin luonnontilaisen kaltaiselta ja siten säilytettävältä vesilakikohteelta (17a§).

3. Lehtolaikku

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Pinta-ala: 0,014 ha

Selvitysalueen keskiosassa sijaitsee käenkaali-oravanmarjatyypin (OMaT) lehtolaikku. Tyypilajien käenkaalin ja oravanmarjan lisäksi lehdossa esiintyy metsäalvejuuri, lillukka, kultapiisku ja rätvänä sekä vaateliasta lehtokasvillisuutta edustava koiranheisi. Lehdon harvan puuston muodostavat kuusi ja koivu. Lehto on luonnontilaisen kaltainen ja siten luettavissa metsälain erityisen arvokkaaksi elinympäristöksi (10§), jonka ominaispiirteiden säilyttäminen on suositeltavaa.

4. Lehtolaikku

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Pinta-ala: 0,01 ha

Pienialainen käenkaali-oravanmarjan -tyypin (OMaT) lehtolaikku rinteiden päällä luontopolun tuntumassa. Lehtolaikun putkilokasvilajistossa esiintyvät tyypilajien ohella mustikka, metsäalvejuuri, lillukka, sananjalka sekä vaateliasta lehtolajistoa edustavat koiranheisi ja korpipaatsama. Puusto muodostuu varttuneesta kuusesta ja koivusta sekä paikoin tiheästä, pensasmaisesta alikasvoksesta. Lehto on luonnontilaisen kaltainen ja siten luettavissa metsälain erityisen arvokkaaksi elinympäristöksi (10§), jonka ominaispiirteiden säilyttäminen on suositeltavaa.

5. Haaparyhmä

Arvoluokka: muut arvokkaat kohteet

Pinta-ala: 0,14 ha

Selvitysalueen länsireunalla taimikkokuvion tuntumassa sijaitseva haaparyhmä, joka toimii liito-oravan ruokailualueena. Puut ovat varttuneita, mutta niissä ei ole vielä havaittavissa koloja. Yleisesti ottaen haapojen on todettu olevan arvokkaita luonnon, myös kaupunkiluonnon, monimuotoisuuden kannalta. Lukuisat lajiryhmät kuten lehvästön hyönteiset, rungon päällysvieraat sekä tikan vanhoja koloja hyödyntävät kolopesijät ovat riippuvaisia haavan esiintymisestä (Meriluoto ym. 1998).

6. Haaparyhmä

Arvoluokka: muut arvokkaat kohteet

Pinta-ala: 0,04 ha

Selvitysalueen keskiosissa lehtolaikun läheisyydessä sijaitseva haaparyhmä. Puut ovat varttuneita, mutta niissä ei ole vielä koloja. Yleisesti ottaen haapojen on todettu olevan arvokkaita luonnon, myös kaupunkiluonnon, monimuotoisuuden kannalta. Lukuisat lajiryhmät kuten lehvästön hyönteiset, rungon päällysvieraat sekä tikan vanhoja koloja hyödyntävät kolopesijät ovat riippuvaisia haavan esiintymisestä (Meriluoto ym. 1998).

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Arvokkaat luontokohteet on esitetty liitteessä 2.

Huhtasuon selvitysalueella arvokkaat ja säilytettävät luontokohteet keskittyvät alueen itäreunaan pohjoiseen laskevalle rinnealueella sekä rinteiden päälle. Alueelta löytyi liito-oravan asutusta, luonnonmonimuotoisuudelle arvokkaita haaparyhmiä sekä metsälain mukaisia lehtolaikkuja. Luontokohteiden säilymisen kannalta on suositeltavaa, että metsäalue jätettäisiin liitteessä 2 esitetyn metsäluonnon arvokas kokonaisuus –rajauksen mukaisesti luonnontilaan ja siten myös lähialueen asukkaiden virkistyskäyttöön. Lisäksi selvitysalueen lounaiskulmauksesta löytyi luonnontilaisen kaltainen ja siten vesilakikohteeksi tulkittava lähde, jonka luonnontilan vaarantaminen on kielletty (17a§).

Jyväskylässä 19.12.2008

Taru Heikkinen

KIRJALLISUUS

- Anonyymi 2008a: Geologian tutkimuskeskus: <http://weppi.gtk.fi/aineistohaku/> > jyväskylä
- Anonyymi 2008b: Geologian tutkimuskeskus: http://en.gtk.fi/export/sites/default/Geoinfo/DataProducts/Bedrock/Bedrock_1M.jpg
- Heikkinen, T. 2008: Huhtasuon keskustan liito-oravaselvitys. Jyväskylän kaupunki, kaupunkisuunnitteluosasto.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Karisto Oy, Hämeenlinna. 191 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. –Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. 572 s.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. 196 s.

Henkilökohtaiset tiedonannot:

Juha Romula, Keski-Suomen ympäristökeskus, kesä 2008.

Huhtasuon keskustan luontoselvitys

Liite 1.

1: 2500